

Rīga, 2015.gada 3.novembris
Nr.2015/MG-001

Par „Rīcības plāna personu, kurām nepieciešama starptautiskā aizsardzība, pārvietošanai un uzņemšanai Latvijā” projektu

Domnīca PROVIDUS iepazīnās ar Rīcības plāna projektu, un vēlas sniegt šādus priekšlikumus:

1. Rīcības plāns ir būtisks solis Latvijas patvēruma meklētāju uzņemšanas sistēmas pārveidē, un tas jāskata plašākā kontekstā ar Latvijas migrācijas un integrācijas politikas attīstību. Līdz ar to plāns jāskata kontekstā ar citiem Latvijas migrācijas politikas izaicinājumiem, piemēram, Imigrācijas koncepcijas izstrādi. Tā kā migrācijas politikas nozīme Latvijā pieaug ne tikai dēļ lielākas trešo valstu pilsoņu intereses par Latviju, bet arī dēļ bēgļu krīzes Eiropas Savienībā, kas skar arī Latviju, būtu jāparedz vidējā termiņā uzlabot valsts politikas koordināciju un efektivitāti migrācijas un integrācijas jomā. Pašlaik migrācijas un migrantu integrācijas politikas joma valsts pārvaldē ir sadrumstalota. Arī jaunajā Rīcības plānā atbildība par bēgļu integrāciju ir sadalīta starp vairākām institūcijām, un neviena no ministrijām neuzņemas vadošu lomu visa migrācijas un integrācijas procesa pārraudzībā. Lai uzlabotu valsts pārvaldes spēju efektīvi ieviest šo plānu un citas svarīgas iniciatīvas migrācijas jomā, būtu nepieciešams:
 - Izveidot valsts līmeņa pārvaldes iestādi (sekretariātu) migrācijas un integrācija politikas jomā, kas būtu turpmāk atbildīga par migrācijas un integrācijas politikas izstrādi un ieviešanas uzraudzību, kā arī par ministriju darbības koordinēšanu migrācijas un integrācijas jomās, tai skaitā patvērumu meklētāju uzņemšanas un bēgļu integrācijas jomā, trešo valstu valstspiederīgo integrācijas jomā un reemigrācijas jomā. Šīs iestādes uzdevumos varētu ietilpt:
 - Migrācijas un integrācijas jomā iesaistīto valsts, pašvaldību un nevalstisko organizāciju koordinācija – pakalpojumu sniedzēju darba koordinācija, kā arī informatīvais atbalsts konsultatīvajām padomēm migrācijas un integrācijas jomās (piemēram, Nacionālās identitātes, pilsoniskās sabiedrības un integrācijas politikas pamatnostādņu īstenošanas uzraudzības padomei). Šī darba veikšanai nepieciešams koordinēt informācijas apriti par aktuālajām iniciatīvām, lai rosinātu un atbalstītu visus jomā iesaistītos spēlētājus izmantot viens otra zināšanas un sadarbities. Šī darba veikšanai arī būtu nepieciešama kapacitātes celšanas pasākumu koordinēšana pakalpojumu sniedzējiem, regulāra pieredzes apmaiņa un izvērtēšana (pakalpojumu sniedzēji pārrunātu mācības, labos piemērus, arī starptautiskā griezumā). Iestāde varētu arī koordinēt darbu ar sabiedrību - darbu ar medijiem, informatīvo semināru un citu izglītošanas pasākumu rīkošanu, u.c. Tāpat tā varētu koordinēt pasākumu (diskusijas, u.c.) rīkošanu, lai ar attiecīgo nevalstisko organizāciju līdzdalību varētu apzināt trešo valstu pilsoņu un repatriantu vajadzības, izvērtēt sniegtā atbalsta un pakalpojumu

kvalitāti, kā arī identificēt problēmas, lai nepieciešamības gadījumā spētu rosināt uzlabojumus migrācijas un integrācijas rīcībpolitikā vai tās īstenošanā.

- Izveidot vienas pieturas aģentūru darbam ar bēgļiem (pēc statusa piešķiršanas), trešo valstu valstspiederīgajiem (pēc uzturēšanas atļaujas saņemšanas) un repatriantiem, kas būtu atbildīga par visiem ar bēgļu izmitināšanu un integrāciju, kā arī ar trešo valstu valstspiederīgo integrāciju un repatriantu atbalstu saistītajiem jautājumiem. Atsaucoties uz Konsultācijā par risinājumiem bēgļu uzņemšanas jautājumu koordinēšanai Latvijā izstrādātajiem rezultātiem,¹ atbalstām pilsoniskās sabiedrības pārstāvju rekomendāciju, ka vienas pieturas aģentūras nodaļās reģionos būtu jāizmanto bijušā Nacionālā integrācijas centra (NIC) pieredze, un bijušos NIC konsultantus un NVO izveidotās struktūrvienības migrantu integrācijai. Šādas vienas pieturas aģentūras mērķis būtu:

- palīdzība visiem, kas vai nu paši ir migranti vai repatrianti, vai arī interesējas par migrācijas un integrācijas jautājumiem (piemēram, skolotājs, kura klasē sāk mācīties migrants vai repatriants vai vietējais iedzīvotājs, kurš vēlas izprast integrācijas izaicinājumus, u.c.). Lai šo palīdzību sniegtu, iestādei jāpārziņa visi resursi, kas jau ir pieejami un tiek veidoti valsts un pašvaldību, kā arī nevalstiskajā sektorā, tādējādi veicinot jau esošo zināšanu un pieredzes izmantošanu, nevis dublēšanu. Tas ļautu iestādes darbiniekiem nosūtīt cilvēku uz attiecīgo resursu turētājiem pēc padziļinātas konsultācijas vai nu tiešajā vai tiešsaistes režīmā. Jāuzsver, ka domnīca PROVIDUS kopš 2012.gada strādājusi pie mājas lapas „[Dzīvot Latvijā](#)”, kas Latvijā dzīvojošiem un pārcelšanās procesā esošajiem trešo valstu pilsoņiem sniedz informāciju (latviešu, krievu un angļu valodās) par būtiskākajām 15 vajadzībām Latvijā, grupējot materiālu pēc migrācijas iemesla (ģimenes apvienošanās, studijas, nodarbinātība, uzņēmējdarbība). Tā kā domnīca PROVIDUS bija ieinteresēta pilotēt inovatīvus risinājumus, nevis ilglaicīgi nodrošināt pakalpojumu sniegšanu trešo valstu pilsoņiem, 2015.gadā PROVIDUS uzsāka sadarbību ar NIC, lai mājas lapas nodošana atbildīgajai vienas pieturas aģentūras iestādei būtu iespējama. Protams, ka mājas lapu iespējams papildināt ar materiālu bēgļu un repatriantu specifiskajām vajadzībām, lai gan daļa mājas lapā jau pieejamās informācijas ir aktuāla arī viņiem (piemēram, Pilsonības iegūšanas, transporta pakalpojumu izmantošanas vai pilsoniskās līdzdalības iespējas).

2. Rīcības plāns skar ļoti daudzas politikas jomas, un lai to īstenotu, ir vajadzīga sistēmiska sadarbība, ne tikai ar valsts pārvaldes iestādēm, bet arī ar sociālajiem partneriem un ar pilsonisko sabiedrību. Tāpēc, atbalstot Risinājumu konsultāciju dalībnieku rekomendācijas, aicinām izveidot Rīcības plāna ieviešanai Uzraudzības padomi, kurā būtu pārstāvētas par bēgļu integrāciju atbildīgās valsts iestādes, kā arī sociālie partneri (LDDK, LTRK, LBAS) un vairāku nevalstisko organizāciju pārstāvji, kas iesaistās bēgļu uzņemšanā un integrācijā, kā arī Latvijas un starptautiskās organizācijas, kas nodarbojas ar migrācijas un integrācijas politikas jautājumiem.

3. Aicinām veikt Rīcības plānā šādus uzlabojumus:

3.1 1.RĪCĪBAS VIRZIENS: Personu atlase un pārvietošana:

Punktā 1.5. (Atlases vizīte Grieķijā, Itālijā) aicinām pie informācijas, kas tiks sniegta patvēruma meklētājiem, pievienot informāciju par Latvijas tautsaimniecības nozīmīgākajām nozarēm, par profesijām, kas tiek pieprasītas Latvijas darba tirgū, kā arī par jebkuras diskriminācijas aizliegumu darbā. Pamatojums: ir nepieciešams nodrošināt adekvātu priekšstatu par iespējām iekļauties Latvijas darba tirgū gadījumā, ja patvēruma meklētājs izvēlas Latvijā.

¹ Konsultācija notika 2015.gada 26.oktobrī. Plašāka informācija par pasākumu pieejama [šeit](#). Video no pasākuma pirmās daļas pieejams [šeit](#).

3.2 3. RĪCĪBAS VIRZIENS: Integrācija:

Punktā 3.1. (Pilotprojekts 2015.gadā pie pasākuma „Kursi pieaugušo latviešu valodas skolotājiem un multiplikatoriem”) aicinām precizēt skolotāju apmācību saturu, iekļaujot vismaz 12 stundu apmācības ar mērķi attīstīt starpkultūru kompetenci, kā arī iekļaut ievadu cilvēktiesībās.

Punktā 3.10. „Integrācija ar nodarbinātības palīdzību” jāparedz pakalpojums „palīdzība iepriekšējās izglītības atzīšanā” un citu pakalpojumu pielāgošanu bēgļa izglītībai un darba pieredzei, lai izvairītos no situācijas, kad bēgļiem ar augstāko izglītību un augstām profesionālām prasmēm dēļ birokrātiskām izglītības atzīšanas procedūrām vai dēļ profesionāla vārdu krājuma neiekļaušanas latviešu valodas apmācībās ir slēgta iespēja atrast darbu profesijā.

Punktā 3.22. „Dažādu jomu speciālistu mācības starpkultūru jautājumos” nodrošināt, lai vismaz puse no apmācību laika tiktu veltīta tieši starpkultūru prasmju attīstīšanai, nevis tikai „vispārīgas informācijas par patvēruma sistēmu Latvijā” iegūšanai, kā tas ir pašreiz paredzēts plānā. Pamatojums: starpkultūru prasmes, kas ir nepieciešamas visiem darbiniekiem, kas atbildēs par patvēruma meklētāju integrāciju, nav identiskas zināšanām par patvēruma sistēmu - tās ir praktiskas prasmes, kas veidojas, attīstot izpratni un iejūtību pret kultūru atšķirībām un cieņu pret katru cilvēku, viņa/ viņas tiesībām un individuālo integritāti. Tāpēc starpkultūru prasmes nevar apgūt informēšanas ceļā, bet gan prasmju un iemaņu attīstības treniņā.

Ceram, ka Ministru kabinets saskatīs iespēju atbalstīt Rīcības plāna ieviešanu pilnā apjomā, lai nodrošinātu pilnvērtīgu patvēruma meklētāju uzņemšanu un integrāciju darba tirgū un sabiedrībā.

Ar cieņu,

Marija Golubeva
Domnīcas PROVIDUS pētniece

67039261 marija.golubeva@providus.lv